

Mae Casgliad y Gwasanaeth Cenedlaethol Cymru, (1947-61/63) a grëwyd gan Age Cymru Dyfed, wedi'i wneud yn bosib diolch i Gronfa Dreftadaeth y Loteri Genedlaethol.

Dyddiad y cyfweiliad: Awst 2025

Lleoliad: Caerfyrddin

Cyfwelydd: Neil Davies

Camera: Hugh Morgan

John Malcolm Kyffin Hughes

Oedran: 89 oed

Tregynwr, Caerfyrddin

**Peiriannydd Radar yr Awyrlu Brenhinol
1954 i 1956**

"Cefais fy ngalw i fyny ar Ddydd Ffŵl Ebrill! Dwi'n falch fy mod i wedi gwneud e. Wnaeth e newid fi o rywun na allai gyd-dynnu ag eraill, i rywun a allai."

Methodoleg: Casglwyd stori Malcolm am ei Wasanaeth Cenedlaethol trwy ymweliadau a cyfweliadau yn cartref e yn Gaerfyrddin. Roedd Malcolm yn 89 oed ar adeg yr ymweliad.

Mae'r awdur wedi groeswrio atgofion Malcolm gyda ffynonellau gwybodaeth ychwanegol er mwyn cael darlun gwell o profiad Malcolm o Wasanaeth Genedlaethol.

Cefndir

Ganwyd Malcolm ar 15 Rhagfyr 1935 ger Nottingham, Lloegr, i deulu efo hanes hir o genedligrwydd Cymreig. Roedd ei daid yn Gymro ac wedi symud i Brifysgol Loughborough, Lloegr i weithio yn y byd academiaidd. Ganwyd tad Malcolm yn Nottingham ac ef oedd yr aelod cyntaf o'r teulu gyda'r cyfenw Hughes i gael ei eni tu allan o Gymru. Mae Malcolm wedi bod yn falch o'i linach Gymreig erioed, a symudodd i Gymru yn ddiweddarach yn ei fywyd.

Yn amlwg, etifeddodd tad Malcolm sgilia academiaidd ei dad, gan y byddai'n graddio o Brifysgol Caergrawnt. Ychydig cyn yr Ail Ryfel Byd, penodwyd dad Malcolm i reoli ffatri arfau yn Aldershot. Symudodd y teulu i'r de, lle daeth ei dad o hyd i gartref iddynt byw ym mhentref Tilehurst, ger Reading, Berkshire. Roedd Malcolm yn dair oed pan ddechreuodd y rhyfel. Mae'n cofio mynychu ysgol annibynnol i fechgyn o'r enw Coleg 'Presentation yn Reading. Ysgol ffydd Gatholig Rufeinig oedd hon, a sefydlwyd gan brodyr 'Presentation', sefydliad rhyngwladol o Laymen. Mae Malcolm yn cofio bod y drefn yn llym iawn:

“Roedd y Tiwtoriaid yno yn sadistig.”

Yr hen goleg 'Presentation' lle treuliodd Malcolm rai blynyddoedd anhapus yn yr ysgol. Tynnwyd y lun hon yn 2014. Mae'r arwydd yn cyfeirio at yr adeilad sydd bellach yn adfeiliedig lle addysgwyd babanod.

Delwedd trwy garedigrwydd
www.28dayslater.co.uk

Ar ôl diwedd yr Ail Ryfel Byd, treuliodd Malcom gyfnod byr yn byw gyda pherthnasau yn Swydd Efrog. Yn fuan, ymgartrefodd y teulu yn ôl yn Nwyrain Canolbarth Lloegr, ac ymunodd Malcolm Ysgol Ramadeg Gorllewin Bridgford yn Swydd Nottingham. Safodd ei arholiad un ar ddeg plus ac roedd e'n un o ychydig o ddisgyblion a cafodd ei ddewis i astudio Mathemateg uwch. Dyma un cyflawniad mae Malcolm yn myfyrio arno yn aml:

“Rhifau erioed wedi bod fy ffordd ddewisol o edrych ar bethau.”

Ar ôl gadael ysgol, ymunodd â bwrdd Nwy Dwyrain Canolbarth Lloegr a hyfforddodd fel Peiriannydd Nwy. Roedd ei dalent i ddysgu a'i allu i gofio gwybodaeth o fantais iddo. O fewn dwy flynedd ymunodd â sefydliad y Peirianwyr Nwy. Mwynhaodd ddysgu am beirianeg ac mae'n cofio un o'r prosiectau a wnaeth yn ystod ei hyfforddiant.

“Roedd angen pont dros afon yng Ngwaith Nwy Basford, lle roedden nhw eisiau storio llawer o offer trwm. Roedd rhaid ei hadeiladu i safonau priffyrdd. Roedd gen i reol sleidiau a chefais lyfr safonau priffyrdd. Doedd dim cyfrifiannellau na chyfrifiaduron yn y dyddiau hynny. Roedd rhaid i mi ddefnyddio deunyddiau presennol. Rwy'n siwr dwi'n cofio roedd y bont hon tua chwe metr o hyd. Fi oedd y person a gafodd y dasg o'i dylunio a chafodd ei hadeiladu.”

Yn ogystal â'r bont a llawer o brosiectau eraill, goruchwyliodd a chyfarwyddodd Malcolm aelodau newydd a oedd yn ymuno â'r diwydiant Nwy.

Yn y 1950au, roedd dynion ifanc rhwng 17 a 21 oed yn cael eu galw i'r fyddin ar gyfer Gwasanaeth Cenedlaethol.

Byddai'r Weinyddiaeth Gwasanaeth Cenedlaethol yn cyhoeddi hysbysiadau rheolaidd, lle oedd rhaid i dynion ifanc cafodd ei geni rhwng dyddiadau penodol gofrestru ar gyfer Gwasanaeth Cenedlaethol. Fodd bynnag, roedd rhai ffactorau a allai ohirio cofrestru i'r fyddin. Er nad oedd eithriad i ddynion mewn hyfforddiant neu brentisiaethau, roedd y llywodraeth yn cydnabod gwerth dysgu galwedigaethol, a gallai gohirio ddigwydd.

Derbyniodd Malcolm yr alwad lan, a ddaeth ar Ebrill 1af, 1954, ar ffurf llythyr wedi'i stampio â'r llythrennau swyddogol OHMS* (On Her Majesty's Service). Y tu mewn roedd gorchmynion i adrodd i swyddfa'r leol Gwasanaeth Cenedlaethol. Nid oedd y rheolau eithrio yn berthnasol, felly roedd Malcolm yn destun gorfodaeth filwrol. Roedd yn ddeunaw oed ac aeth i'r Llu Awyr Brenhinol i gwblhau'r ddwy flynedd o wasanaeth.

Gwasanaeth Cenedlaethol

Mae Malcolm yn cofio mynychu gweryll hyfforddi'r RAF ger Wolverhampton i ymgymryd â hyfforddiant recriwtiaid sylfaenol cychwynnol. Mae'n bosib bod y cwrs hyfforddi hwn wedi digwydd yn RAF Hednesford, a oedd wedi'i leoli ar Cannock Chase, deuddeg milltir o Wolverhampton. Dechreuodd RAF Hednesford ei fywyd ym 1939 fel ysgol hyfforddi dechnegol i Beirianwyr yr RAF.

Rhwng 1950 a 1956 cafodd ei defnyddio gan yr RAF i dderbyn Milwyr Cenedlaethol a'u rhoi trwy'r cwrs hyfforddi recriwtiaid sylfaenol chwe wythnos. Roedd ehangder agored Cannock Chase yn profi gyfleuster rhagorol i 'ymarfer' y recriwtiaid newydd. Bydd nhw wedi dod yn gyfarwydd â'r ddringfa hir i fyny Maquis Drive i gatiâu'r gweryll, a fedyddiwyd yn 'Kitbag Hill' gan recriwtiaid yr RAF yn ystod yr Ail Ryfel Byd.

“Es i wersyll yn rhywle ger Wolverhampton am ‘square bashing’”

Gall Malcolm ddyddio ei gyfnod yn Hednesford yn ddigon da, gan ei fod yn cofio, ychydig wythnosau ar ôl iddo gyrraedd, aeth Syr Roger Bannister geisio yn llwyddiannus rhedeg milltir o dan bedair munud. Digwyddodd y cyflawniad chwaraeon hwn ar y 6ed o Mai, 1954.

“Tra roeddwn i yna, rhedodd Roger Bannister y filltir (o dan) bedair munud gyntaf. Gallai gofio gwyllo fe ar y teledu. Roeddwn i'n edrych trwy ffenestr ar y teledu, yn sefyll tu allan”.

Roedd cynnwys y cwrs hyfforddi yn sylfaenol, ond roedd rhaid i Malcolm ei ddiodef er mwyn iddo allu symud ymlaen i ddeunydd mwy diddorol:

“Wel, roedd yna ‘square bashing’. Gwastraff amser llwyr! Roeddwn i eisiau bod yno yn dysgu, ac roedd Radar yn rhywbeth newydd.”

Un o ystafelloedd y barics yn RAF Hednesford a oedd yn gartref i filwyr cenedlaethol yn y 1950au. Dyma sut olwg fydd ar yr ystafell lle oedd Malcolm yn byw.

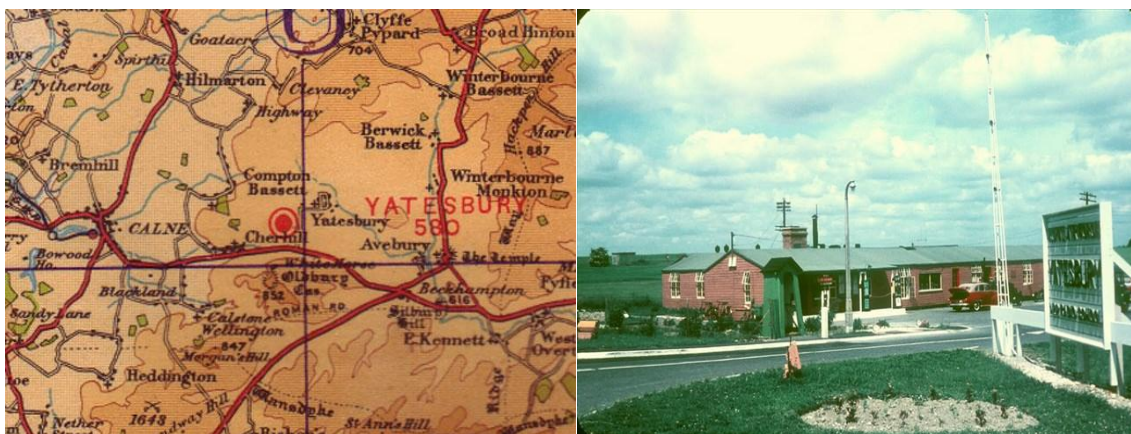
Delwedd trwy garedigrwydd
www.midcenturychap.com

Mae Malcolm ddim gyda llawer o atgofion o'r cwrs sylfaenol chwe wythnos. Mae ffocws fo yn fwy ar hyfforddiant crefft yn RAF Yatesbury, lle daeth i arfer â Radar. Yn amleg, roedd cynnwys technegol y cwrs yn apelio at ei ddiddordeb mewn peirianeg a 'sut mae pethau'n gweithio'.

RAF Yatesbury – Hyfforddiant crefft

Roedd RAF Yatesbury* yn lleoli ger pentref Calne yn Wiltshire. Mae darddiadau Yatesbury yn dyddio'n ôl i ddyddiau'r Royal Flying Corps ac roedd yn sefydliad hyfforddi prysur i'r RAF yn yr Ail Ryfel Byd. Efallai bydd rhai pobl yn cyfeirio at yr orsaf fel RAF Cherhill. Mae'r enw hwn yn cyfeirio at ran o'r maes awyr, a ddaeth yn adnabyddus fel 'Cherhill' yn y 1950au. Fel gyda llawer o orsafoedd yr RAF, cyfeiriwyd at y gwerysll yn aml fel gwerysll y dwyrain a'r gorllewin. Yn ystod y 1950au a hyd nes iddo gau ym 1965, cafodd y gwerysll dwyrain eu defnyddio i hyfforddi Gweithredwyr Radar, Mekaneg a Ffitwyr yr RAF. Dyma lle derbyniodd Malcolm ei hyfforddiant technegol.

* Dyddiau hyn, mae'r gyn-RAF Yatesbury a Cherhill yn cael eu cyferio fel Maes Awyr Yatesbury ac yn cael eu defnyddio yn aml ar gyfer awyrennau 'Microlight' i weithredu ohono.

Mae'r lluniau uchod yn dangos lleoliad RAF Yatesbury (yng nghanol y map) a'r brif giât, y byddai Malcolm wedi mynd drwyddi sawl gwaith. Map trwy garedigrwydd Atlantikwall a ffotograff trwy garedigrwydd www.geocaching.com

Yn RAF Yatesbury roedd Malcolm yn edrych ymlaen at gymysgu â phobl o bob cefndir ac mae'n rhannu sylwadau am y profiad hwn:

“Aethom allan a gael ychydig mwy o ddiodydd i ddechrau! Roeddwn i'n ffeindio fe'n anodd siarad â phobl ond mae'n debyg mai fy mai i yw hynny, nid eu bai nhw. Roedd dynion o bobman. Roedden ni mewn 'bunks' o tua ugain o bobl i ystafell.”

Profodd rhannu lletyau gydag ugain o 'ddieithriaid' yn anodd ar y dechrau:

“(Roedd o) ddim yn wych. Roedd yna phobl wahanol. Roedd rhai i fyny bron drwy'r nos, ar ôl bod allan yn yfed ac yn methu stopi siarad ac roeddwn i'n ceisio cysgu.”

Fodd bynnag, roedd Malcolm yn athronyddol am y profiad ac roedd yn gallu gwerthfawrogi rhai o'r profiadau mwy doniol yr hyfforddiant:

“Cefais un profiad doniol. Torrodd y boeleri gwres canolog yno i lawr yng nghanol y gaeaf. Pe baent wedi dod ataf, gallwn fod wedi'i drwsio, ond wnaethon nhw ddim. Wnaeth y golomen ma' oedd bron wedi rhewi cerdded i mewn trwy'r drws ac yn eistedd i lawr ar ben fy locer. Dywedodd pawb wrtham i gael gwared arni! Dwi'n meddwl bod hi'n ddoniol.”

Mae hefyd yn cofio ychydig am sut roedd yr awyrenwyr yn arfer byw:

“Dim ond punt yr wythnos roeddwn i'n arfer enill. Wedyn, roeddwn i'n arfer gwneud ychydig o arian ar yr ochr trwy chwarae cardiau yn erbyn pobl yn y barics. Dyna oedd y cyfan.”

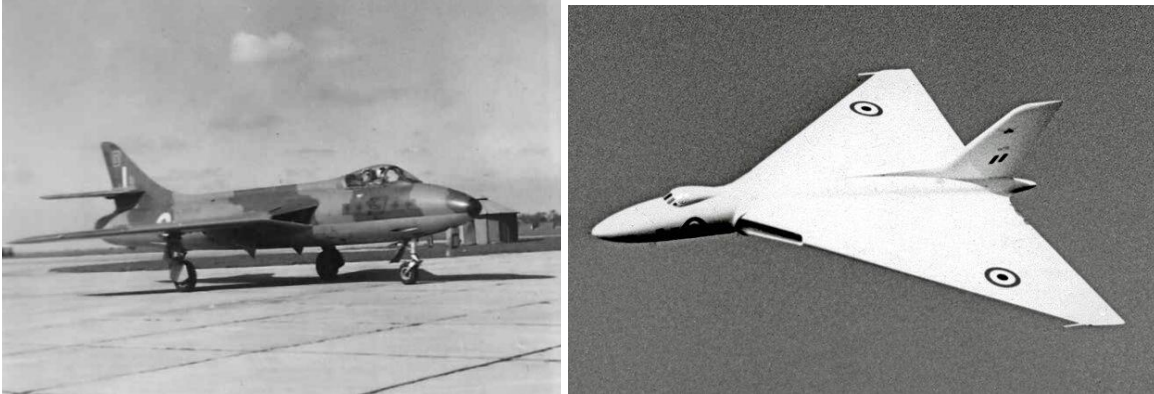
Wnaeth Malcolm ffeindio'r cwrs yn ddiddorol iawn.

“Wnes I gweithio ar dri darn gwahanol o offer IFF10, sef 'adnabod ffrind neu elyn', Rebnate, sef dyfais i helpu awyrennau i lanio a mesur y targed gyda Radar. Pe bai wedi'i wneud yn iawn, byddai hynny wedi bod yn wych, ond roedd problemau gyda gosod yr offer.”

Mae Malcolm yn cynnig ychydig mwy o fanylion am yr offer:

“Roedden nhw ar ddwy awyren, y bomiwr Vulcan a'r awyren ymladd Hunter.”

Yr IFF10X cafodd Malcolm ei hyfforddi arno oedd yr uned Radar Trawsatebydd safonol cafodd eu defnyddio gan aelodau NATO o'r 1950au nes iddi gael ei disodli gan y marc twelve XII yn y 1970au. Cafodd eu defnyddio i adnabod y targed fel 'ffrind' neu 'elyn'.

Yr awyren ymladd Hawker Hunter (chwith) a'r awyren fomio Avro Vulcan asgell delta o'r 1950au y mae Malcolm yn cyfeirio ati.

Delwedd trwy garedigrwydd - www.wikiwand.com

Ar ôl hyfforddi ar yr offer, roedd Malcolm yn disgwyl cael ei bostio i sgwadron gweithredol, ond profodd digwyddiadau dilynol fel arall.

“Ar ôl treulio'r rhan fwyaf o dros flwyddyn i gyrraedd y cam lle gallwn I fod yn ddefnyddiol, trosglwyddwyd y sgwadron oedd gyda rheini (y radars) dramor. Gan fod gen i chwe mis i fynd, penderfyodd nhw beidio hanfon i.”

Tra yn RAF Yatesbury, datblygodd Malcolm ddiddordeb mewn chwaraeon, ac yn benodol mewn Rygbi'r Undeb. Mwynhaodd y gamp yn fawr ac mae'n gwenu ar yr atgofion:

“Roeddwn i'n 'keen' iawn dros Rygbi'r Undeb. Roedd gan RAF Yatesbury bum tîm a roeddwn i naill ai yn y tîm cyntaf neu'r ail dîm. Y person roeddwn i'n cyfnewid gyda oedd chwaraewr proffesiynol efo'r Hull Kingston Rovers. Roedd adegau pan oeddwn i'n cael fy ffafrio drosto ond yn amlach roedd ef yn cael ei ffafrio drosaf fi.”

Yn nodweddiadol, roedd chwaraeon yn rhan annatod o fywyd gwasanaeth ac mae'n parhau i fod felly. Mae Malcolm yn cofio mwy am chwarae rygbi:

“Fe wnaethon ni chwarae yn erbyn Prifysgol y Fyddin. Roedd y gêm honno'n ddoniol. Doedd gennym ni ddim chwaraewyr newydd I mynd yn ein lle. Roedden nhw'n groesawwyr gwych ond ar y cae roedd hi'n anodd. Fe wnaethon ni orffen gyda deuddeg chwaraewr gyda'r lleill yn yr ysbyty ac fe wnaethon nhw orffen gyda thri ar ddeg. Roedd hi'n agos iawn, fe wnaethon nhw ein curo ni, o drwch blewyn. Wrth i ni gerdded oddi ar y cae, roedd y meinciau hir hyn gyda jygs o gwrw yn aros amdano ni.”

Gan chwarae yn safle'r Hooker, wedi'i wasgu rhwng dau gawr yng nghanol y sgrym, roedd Malcolm yng nghanol y cyffro. Mae'n cofio bod digon o gyfle i chwarae Rygbi a rhai manteision defnyddiol hefyd:

"Oherwydd ein bod ni yn y tîm, cawsom amser arbennig ar gyfer hyfforddiant yn RAF Yatesbury. Byddem ni'n codi ac yn cael brecwast arbennig, bwyd ychwanegol, pob math o bethau. Cawsom ein trin yn dda iawn."

Roedd y timau chwaraeon yn gymysgedd o awyrenwyr rheolaidd a Milwyr Cenedlaethol.

Tra'n gwasanaethu yn RAF Yatesbury, dechreuodd Malcolm ddyddio merch ifanc. Y ddynes hon oedd Pauline, a fyddai'n dod yn wraig iddo yn ddiweddarach. Aeth y cwpl ymlaen i fwynhau priodas hir a hapus. Mae'n cofio sut wnaethon nhw gyfarfod:

"Yn Yatesbury, gan gael penwythnosau i ffwrdd, pan allem fforddio hynny, byddem ni'n llithro draw i Gaerfaddon. Fe wnaethon ni gyfarfod mewn clwb. Roedd ganddyn nhw ddawnsfeydd a phethau fel 'na. Ar ôl cwrdd â hi yno am y tro cyntaf, wel dyna ni!"

Ar ôl pasio cwrs mecanyddol y Radar, a gyda'r sgwadronau hedfan wedi'u hanfon dramor, cafodd Malcolm dewis ynghylch ble roedd ei eisiau am ei ddyfodol.

"Roedden nhw eisiau i mi aros yn Yatesbury a gallwn i wedi gwneud hynny fel hyfforddwr. Ond dewisais symud ymlaen i gael mwy o brofiad yn rhywle arall."

Ar ôl nodi ei fod yn well ganddo adael, derbyniodd Malcolm orchmynion i adrodd i RAF Manby yn Swydd Lincoln.

"Roedd hynny eto'n eithaf doniol. Roedd hi'n ddiwrnod oer iawn o dywydd, yn bwrw eira ac fe gyrhaeddodd ni Calne. Roeddwn i'n mynd i fyny i RAF Manby yn Swydd Lincoln. I gyrraedd yno, byddwn i'n mynd trwy Nottingham, sef lle'r oedd fy rhieni'n byw. Oherwydd y tywydd gwael, penderfynais fy mod i'n mynd i stopio yn Nottingham am benwythnos. (Cynllun cadarn, fodd bynnag...) Roedd yna un ffwl a gyrhaeddodd yr holl ffordd. Oherwydd hynny, cefais fy rhoi ar gyhuddiad!"

Er ei fod wedi dod i mewn o'r oer ac wedi glanio mewn dŵr poeth, nid oedd yr ôl-effeithiau'n rhy llym:

"Roedd hynny'n iawn. Gwneuthum ddyletswydd gwarchod ychwanegol un diwrnod a dyna ni."

RAF Manby

Roedd yr orsaf yn Nwyrain Swydd Lincoln. Agorodd yn swyddogol ym 1938 a dyma'r orsaf gyntaf yn Swydd Lincoln i gael rhedfa wedi'i phalmantu. Daeth y lle caled hwn yn bwysig yn ddiweddarach yn yr Ail Ryfel Byd. Yn dyddiau cynnar y rhyfel, roedd yn rhan o'r rhwydwaith amddiffyn a amddiffynnodd y tir mawr rhag ymgyrch fomio'r Luftwaffe. Mae hwn yn bwynt diddorol gan fod Gunners yr orsaf, a fyddai'n cael eu hadnabod yn ddiweddarach fel Catrawd yr RAF, wedi cael y clod am saethu bomiwr Junkers 88 i lawr. Yn anhysbys iddynt, roedd Peilot ifanc o'r RAF o'r enw 'Guy Gibson' ar gynffon y Ju88 ac wedi 'lladrata' y lladdfa. Daeth Manby dan reolaeth gorchymyn y Bombers a daeth yn ganolfan hyfforddi bwysig i griwiau bomio. Roedd y rhedfeydd wedi'u palmantu yn golygu bod yr awyrennau trwm fel y Lancaster a'r Wellington gallu weithredu o ddwyrain Swydd Lincoln.

Pan gyrhaeddodd Malcolm, yn tebyg tua ddiwedd 1955, parhaodd yr orsaf i bod yn ganolfan bwysig ar gyfer hyfforddi criwiau awyr. Nid oes ganddo lawer o atgofion o'r awyrennau, ond byddai

wedi gweld awyrennau ymladd Gloster Meteor ag injan jet o grŵp rhif 25 Ysgol Hedfan yn esgyn o'r rhedfa.

Ffotograff o jet Gloster Meteor yr RAF ym 1955. Defnyddiwyd y jetiau hyn i hyfforddi peilotiaid yn RAF Manby yn y 1950au.

Delwedd trwy garedigrwydd masterbombercraig.wordpress.com

Roedd yr RAF yn benderfynol o sicrhau eu bod yn elwa o'r hyfforddiant technegol a roddodd i Malcolm. Felly, cafodd ei aseinio i ddyletswyddau penodol"

"Roeddwn i'n gweithio yn lle tebyg i labordy, yn gosod ac yn atgyweirio offer."

Yr offer mae'n sôn amdano roedd yn gysylltiedig â Radar yr awyrennau.

"Roeddwn i'n ei atgyweirio'n gyffredinol, yn ei galibro, holl bethau hynny. Wnes i ddim cyffwrdd yr awyren oeddent yn mynd arni. Cafodd hynny ei drosglwyddo i osodwyr awyrennau."

Mae ganddo atgof penodol o argyfwng awyren.

"Cawsom awyren yn hedfan heibio pan oeddwn i'n eistedd o gwmpas. Roedd y neges SOS hon yn dod drwodd. Doeddwn i ddim yn gwybod beth i'w wneud, doedd neb wedi dweud wrtha i, felly cododd rhywun arall lan. Dw i'n meddwl aeth o fynd i rywle arall."

O ystyried bod ei gyfnod o Wasanaeth Cenedlaethol wedi mynd i mewn i'r chwarter olaf, a gyda'r siom o golli postiad i sgwadron gweithredol dramor, roedd Malcom yn benderfynol o fwynhau ei chwaraeon cymaint â phosib:

"Roeddwn i yn y tîm criced a'r tîm rygbi a chwarae phob math o bethau. Roeddwn i'n mwynhau fy hun yn gyffredinol yn chwarae chwaraeon. Golff hefyd."

Nid yn unig oedd Malcolm yn mwynhau chwarae chwaraeon, ond hefyd yn gwthio ei hun tuag at gystadleuaeth uwch:

*"Es i i'r tîm hyfforddi hedfan i brofi ar gyfer eu tîm (criced). Fe wnes i 'belio' yn erbyn dyn o'r enw John Edrich. Ef oedd batiwr agoriadol Surrey a Lloegr *"*

*Aeth John Edrich ymlaen i fod yn gricedwr rhyngwladol o'r radd flaenaf, a gael ei ystyried yn un o fatwyr gorau ei genhedlaeth.

Flynyddoedd yn ddiweddarach, wrth edrych yn ôl ar ei brofiad Gwasanaeth Cenedlaethol, mae Malcolm yn sylwi:

“(Troais mewn i) arweinydd tîm. Mae’n ddiddorol. Roedd rhaid dinistrio’r holl lenyddiaeth yn ymwneud â’r offer oedd gennym. Sut roedden nhw’n gweithio, sut roeddwn i’n eu hatgyweirio, oedd i gyd yn fy meddwl. Roedd Swyddogion yn dod ac yn gofyn i mi sut i wneud y pethau hyn. Y dyddiau ma, rydych chi’n defnyddio cyfrifiadur ond yn y dyddiau hynny nid oeddent o gwmpas.”

Wnaeth Malcolm cydnabod nad oedd newid ynddo’i hun yn briodol i hyfforddiant ac addysg filwrol yn unig, ond roedd chwaraeon yn ffactor arwyddocaol wrth ddatblygu cymeriad ac arweinyddiaeth. Yn sicr rygbi, lle oedd yn rhan annatod o’r sgrym:

“Ie. Yn hollol. Roedd yn beryglus, yn enwedig y ffordd roedd ni’n chwarae! Ond dyna chi, ac fe wnaethon ni ei fwynhau hefyd. Byddwn i’n ei argymhell i unrhyw un.”

Gadael yr RAF

“Roeddwn i’n gwybod y byddai’n digwydd, I’r diwrnod. Roeddwn i’n gwybod fy mod i’n mynd yn ôl i’m hen swydd, swydd ddiogel.”

Mae Malcolm yn teimlo bod cwblhau dwy flynedd o Wasanaeth Cenedlaethol wedi cael effaith gadarnhaol ar ei fywyd ac wedi’i newid er gwell, fel gweithiwr proffesiynol a’i gymeriad personol.

“Yn bendant wnaeth e (newid fi).”

Ar ôl gadael yr RAF, cafodd Malcolm a Pauline amser i ddatblygu eu perthynas ac ar ôl syrthio mewn cariad, nid chymerodd rhy hir iddynt ymrwymo eu bywydau i’w gilydd.

“Cefais fy dadfuddsoddi ac o fewn blwyddyn fe wnaethon ni briodi.”

Yn ôl yn ‘stryd sifil’ ymunodd Malcolm a’r bwrdd y Nwy unwaith eto ac aeth ymlaen i fwynhau gyrfa hir a llwyddiannus. Magodd ef a Pauline deulu gyda’i gilydd. Symudodd nhw i Gymru yn ddiweddarach a dechrau busnes llwyddiannus parc gwyliau.

Collodd Malcolm Pauline i salwch hirdymor ar ddechrau 2025. Mae’n parhau i fyw yng Nghymru ac mae’n brysur yn ailysgrifennu cyfres o nofelau cyhoeddedig.

Mae pob hawl, gan gynnwys hawliau cyhoeddi i’r erthygl hon, yn perthyn i Malcolm Hughes, neu ei fuddiolwr uniongyrchol pe bai’n marw.

Mae hawliau cyhoeddi i ddeunydd gafodd eu defnyddio i gwblhau’r ddogfen hon yn aros gyda’r cyhoeddwr gwreiddiol. Rydym yn diolchgar iawn i’r ffynonellau gwybodaeth canlynol a helpodd adeiladau stori hon:

- [Wikipedia](#)
- www.cannock-chase.co.uk
- www.bcar.org.uk
- www.28dayslater.co.uk
- www.midcenturychap.com
- wattishamstationheritage.com
- www.wikiwand.com
- www.geocaching.com
- www.Atlantikwall.com

Casgliad y Werin Cymru
People's Collection Wales
www.casgliadywerin.cymru
www.peoplescollection.wales

Dyfed
age Cymru